

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Institutului European din România" (www.ier.ro).
Permisiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the European Institute of Romania (www.ier.ro).
Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A PATRA

Hotărârea
din 22 martie 2016
În Cauza Ulisei Grosu împotriva României
(Cererea nr. 60113/12)
Strasbourg
definitivă la 12/09/2016

Hotărârea a rămas definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Ulisei Grosu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din András Sajó, președinte, Vincent A. De Gaetano, Boštjan M. Zupančič, Nona Tsotsoria, Paulo Pinto de Albuquerque, Egidijus Kūris, Iulia Antoanella Motoc, judecători, și Fatoș Aracı, grefier adjunct de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 1 martie 2016,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 60113/12 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Ulisei Grosu („reclamantul”), a sesizat Curtea la 10 septembrie 2012, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Guvernul român (Guvernul) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna C. Brumar, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul susține, în special, că, prin transportarea lui la un spital de psihiatrie, autoritățile l-au lipsit de libertate în mod ilegal și i-au încălcat dreptul la respectarea reputației sale

4. La 19 iunie 2013, cererea a fost comunicată Guvernului.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamantul s-a născut în 1958 și locuiește în Focșani.

6. La 11 decembrie 2010, reclamantul se afla în holul Casei de Cultură din Focșani, unde mersese pentru a discuta cu unul din reprezentanții unui partid politic, care trebuia să se reunească în acea zi în clădirea respectivă. În timp ce aștepta sosirea interlocutorului său, în jurul orei 14, a fost ridicat de agenți de poliție prezenți la fața locului, care, după ce l-au interogat cu privire la motivele prezenței sale acolo, și-au dat seama că acesta nu fusese invitat să participe la adunarea în cauză și nici nu avea asupra lui un act de identitate și, în consecință, l-au informat că trebuia să meargă la secția de poliție în vederea identificării sale. Reclamantul a răspuns:

„De ce trebuie să merg la poliție? Credeți că pun bombe?”

7. Un al doilea echipaj de poliție a sosit la fața locului pentru a-l ridica pe reclamant și pentru a-l duce la secția de poliție, unde a fost verificată identitatea acestuia de către unul din agenții de poliție, în timp ce acesta aștepta în mașina de poliție, alături de un alt polițist. Aproximativ 20 de minute mai târziu și, conform afirmațiilor reclamantului, fără nicio explicație, acesta a fost transportat la

Secția de Psihiatrie din cadrul Spitalului Județean Focșani de către un al treilea echipaj de poliție. Procesul-verbal întocmit de unul dintre polițiștii care l-au însoțit la spital și care a fost prezentat medicului de gardă, în părțile sale relevante, a fost redactat astfel:

„Anul 2010, luna 12, ziua 11, orele 14.30, în Focșani, județul Vrancea [...].

Astăzi, la data și orele menționate mai sus, în timp ce ne aflam în serviciul de patrulare, am condus la secția de psihiatrie pe numitul Grosu Ulisei [...]. Acesta a fost depistat în sediul Casei de Cultură de către o patrulă de poliție, ocazie cu care a avut un comportament recalcitrant. Totodată, [reclamantul] a afirmat că intenționează să pună o bombă în sediul Casei de Cultură, motiv pentru care a fost condus la Secția de Psihiatrie din cadrul Spitalului Județean Focșani.

[Reclamantul] nu prezintă urme de violențe pe corp și nu a fost agresat în niciun fel.”

8. Reclamantul a fost examinat de un medic din cadrul secției de psihiatrie, care a apreciat că nu existau motive medicale pentru a dispune internarea. Această mențiune a fost consemnată în registrul de internări al secției, la orele 14.35. Reclamantul, care a declarat că refuză internarea, a primit permisiunea de a părăsi spitalul. Registrul de internări poartă mențiunea scrisă de mână de către reclamant „refuz internarea”.

9. La 21 februarie 2011, reclamantul a sesizat Parchetul de pe lângă Tribunal Vrancea cu o plângere penală împotriva agenților de poliție, pe care îi acuza de lipsirea sa de libertate în mod ilegal în data de 11 decembrie 2010 și de săvârșirea infracțiunii de fals intelectual, cu încălcarea art. 189 și art. 289 C. pen. De asemenea, s-a plâns de faptul că T.N., un lider al unui partid politic, i-a instigat pe agenții de poliție la lipsirea sa de libertate. Acesta a susținut că polițiștii au precizat, în mod eronat, în procesul-verbal întocmit ulterior incidentului, că era agitat și că ar fi afirmat că urma să depună o bombă. Reclamantul a subliniat că singurul motiv pentru care a fost îndepărtat cu forța din Casa de Cultură de către polițiști era acela că, anterior, acesta trimisese parlamentarilor din județul său o petiție în care denunța anumite abuzuri ale reprezentanților partidului politic în cauză care, temându-se de alte contestații, au dispus ca polițiștii să îl evacueze din clădire în timpul desfășurării adunării.

10. Trei polițiști din echipajele care l-au condus pe reclamant la secția de poliție și la spital au declarat, în fața parchetului, că reclamantul a fost evacuat din Casa de Cultură Focșani și adus la sediul poliției ca urmare a faptului că nu și-a justificat dreptul de a participa la adunarea care se desfășura în locația respectivă și a faptului că a avut un comportament agitat și a insinuat că era prezent acolo pentru a depune o bombă. Unul din polițiști a declarat, de asemenea, că reclamantul ar fi afirmat că vrea să se întoarcă la Casa de Cultură pentru a depune bomba.

11. La 27 aprilie 2011, reclamantul a fost, la rândul său, audiat de procurori. Acesta a explicat că, la 11 decembrie 2010, a fost interpellat la sediul Casei de Cultură de către doi bărbați care, constatând că nu se afla în posesia actului său de identitate, l-au încredințat unui echipaj de poliție, care l-a condus la secția de poliție. Ajuns la fața locului, în ciuda insistențelor sale, nu i s-a permis să iasă din mașina de poliție, nu a fost percheziționat și nici audiat cu privire la incident. După 10-15 minute de așteptare, acesta a fost preluat de o altă echipă de poliție, care, fără să îi adreseze nicio întrebare, l-a transportat la secția de psihiatrie. Întrebați de către medicul de serviciu cu privire la motivul acestei măsuri, agenții de poliție s-au consultat cu colegii lor și, ulterior, au întocmit un proces-verbal în care se susținea că reclamantul intenționase să depună o bombă la sediul Casei de Cultură. În continuare, reclamantul a precizat că admite faptul că primele două echipaje de poliție își făcuseră datoria, dar considera că echipajul care l-a transportat la secția de psihiatrie a acționat ilegal. Reclamantul a precizat că, în acest stadiu al anchetei, nu solicită despăgubiri.

12. Prin rezoluția din 10 iunie 2011, a fost respinsă plângerea reclamantului și s-a dispus neînceperea urmăririi penale față de agenții de poliție și față de T.N. Procurorii au reținut că agenții de poliție care l-au condus pe reclamant la secția de poliție și, ulterior, la Secția de Psihiatrie a Spitalului Județean Focșani au respectat legea și au acționat în cadrul atribuțiilor lor de serviciu, în conformitate cu Legea sănătății mintale nr. 487/2002. S-a reținut că reclamantul a avut un comportament agresiv la 11 decembrie 2010 și că agenții de poliție au considerat, în mod întemeiat, că acesta trebuia condus la secția de psihiatrie pentru a fi tratat.

13. În urma contestației reclamantului, rezoluția a fost confirmată la 15 iulie 2011 de prim-procurorul aceluiași parchet.

14. Prin hotărârea din 24 octombrie 2011, Tribunalul Vâlcea a admis plângerea reclamantului și a trimis cauza înapoi la parchet, pentru completarea anchetei inițiale și începerea urmăririi penale împotriva agenților de poliție pentru lipsire de libertate în mod ilegal și pentru fals intelectual. În special, tribunalul a apreciat că parchetul nu a stabilit, pe baza unor probe concludente, motivul pentru care reclamantul fusese îndepărtat cu forța din holul Casei de Cultură și transportat întâi la secția de poliție și apoi la secția de psihiatrie.

15. Parchetul a audiat din nou agenții de poliție și liderul partidului politic nominalizați de reclamant în plângerea sa. S-a apreciat că faptele au fost stabilite corect în cadrul primei anchete și a reiterat concluziile acesteia, în special faptul că reclamantul fusese condus la spital deoarece

devenise agresiv, iar agenții de poliție au apreciat în mod întemeiat că putea primi îngrijiri la spital. Procurorul a considerat că agenții de poliție au acționat în cadrul competențelor lor și în conformitate cu dispozițiile Legii sănătății mintale nr. 487/2002. În consecință, prin rezoluția din 30 decembrie 2011, a fost respinsă plângerea reclamantului și s-a dispus neînceperea urmăririi penale față de agenții de poliție și față de T.N. Rezoluția a fost confirmată la 27 ianuarie 2012 de procurorul ierarhic superior.

16. Prin hotărârea definitivă din 26 martie 2012, Tribunalul Vâlcea, în complet diferit față de cel care se reunise la 24 octombrie 2011, a respins plângerea reclamantului împotriva rezoluțiilor parchetului, pe care le-a considerat întemeiate și conforme cu legea.

II. Dreptul intern relevant

17. Legea nr. 487 din 11 iulie 2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice, în versiunea în vigoare la momentul faptelor, reglementa internarea nevoluntară a unei persoane. Aceasta prevedea că internarea nevoluntară poate fi realizată la solicitarea reprezentanților poliției, cu descrierea, între altele, a circumstanțelor care au condus la această solicitare și a antecedentelor medicale cunoscute (art. 47). Împotriva hotărârii de internare nevoluntară pacientul sau reprezentantul acestuia poate „sesiza instanța judecătorească competentă, potrivit legii” (art. 54). Dacă medicul psihiatru consideră că nu există motive de internare, nu reține persoana respectivă sub observație împotriva voinței sale și precizează motivul în documentația medicală (art. 51).

18. O prezentare exhaustivă a legislației în vigoare și a practicii interne relevante cu privire la protecția persoanelor cu tulburări psihice este inclusă în hotărârile *C.B. împotriva României* (nr. 21207/03, pct. 37, 20 aprilie 2010), *Parascineti împotriva României* (nr. 32060/05, pct. 25 și 29, 13 martie 2012) și *Cristian Teodorescu împotriva României* (nr. 22883/05, pct. 30-40, 19 iunie 2012). Legea nr. 487/2002 a fost amplu modificată prin Legea nr. 129/2012 și, ulterior, republicată în Monitorul Oficial nr. 487 din 17 iulie 2012 [*B. împotriva României* (nr. 2), nr. 1285/03, pct. 51-52, 19 februarie 2013]. Această nouă versiune nu era în vigoare la momentul faptelor din speță.

19. Art. 31 din Legea nr. 218 din 23 aprilie 2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române este redactat astfel:

„(1) În realizarea atribuțiilor ce îi revin, potrivit legii, polițistul este învestit cu exercițiul autorității publice și are următoarele drepturi și obligații principale:

a) să legitimeze și să stabilească identitatea persoanelor care încalcă dispozițiile legale ori sunt indicii că acestea pregătesc sau au comis o faptă ilegală;

b) să conducă la sediul poliției pe cei care, prin acțiunile lor, periclitizează viața persoanelor, ordinea publică sau alte valori sociale, precum și persoanele suspecte de săvârșirea unor fapte ilegale, a căror identitate nu a putut fi stabilită în condițiile legii; în cazurile nerespectării dispozițiilor date de polițist, acesta este îndreptățit să folosească forța; verificarea situației acestor categorii de persoane și luarea măsurilor legale, după caz, se realizează în cel mult 24 de ore, ca măsură administrativă;

c) să invite la sediul poliției persoanele a căror prezență este necesară pentru îndeplinirea atribuțiilor poliției, prin aducerea la cunoștință, în scris, a scopului și motivului invitației [...]

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 5 § 1 din Convenție

20. Reclamantul susține că a fost lipsit de libertate în mod ilegal în data de 11 decembrie 2010 de către agenți de poliție care l-au transportat la Secția de Psihiatrie a Spitalului Județean Focșani pentru internarea sa nevoluntară. Acesta invocă art. 5 § 1 din Convenție, ale cărei părți relevante sunt redactate după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

e) dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond; [...]

A. Cu privire la admisibilitate

1. Incompatibilitatea *ratione materiae*

a) Argumentele părților

21. Guvernul invocă, în primul rând, incompatibilitatea *ratione materiae* a capătului de cerere cu dispoziția din Convenție invocată. Acesta apreciază că reclamantul nu a fost lipsit de libertate în sensul art. 5 din Convenție, din următoarele motive. Astfel, susține că reclamantul a fost evacuat în

mod pașnic din holul Casei de Cultură, în condiții care nu au intrigat publicul. În plus, reclamantul nu a fost supus unei internări forțate într-un spital de psihiatrie, deoarece acesta a fost doar condus la un medic în vederea efectuării unui control de specialitate. Acest control s-a desfășurat într-un interval de timp foarte scurt, care nu a depășit ceea ce era strict necesar pentru investigațiile care se impuneau. Cu acest titlu, Guvernul reamintește că reclamantul nu a petrecut mai mult de cinci minute în spital, de la orele 14.30, când a fost întocmit procesul-verbal de către polițiști, și până la 14.35, când a fost completată fișa medicală a reclamantului. După examenul medical, reclamantul a fost liber să părăsească spitalul, fără să fie însoțit de poliție.

22. În ceea ce privește justificarea acestei măsuri, Guvernul evidențiază comportamentul agitat al reclamantului, precum și afirmațiile sale, potrivit cărora ar fi depus o bombă, motive care au impus conducerea acestuia la secția de psihiatrie.

23. Reclamantul argumentează că niciun element de la dosar nu susține afirmațiile Guvernului, potrivit cărora acesta ar fi avut un comportament anormal față de agenții de poliție, comportament care ar fi justificat internarea psihiatrică a acestuia. Dimpotrivă, declarațiile făcute de agenții de poliție demonstrează că a avut un comportament civilizat și că a cooperat cu forțele de ordine. În plus, acesta nu suferea de nicio tulburare psihică și nici nu era înscris în registrul de internări al secției de psihiatrie sau în altă parte ca suferind de astfel de tulburări.

24. Reclamantul contestă, de asemenea, argumentul Guvernului potrivit căruia a fost condus la spital doar în scopul efectuării unui control. Reamintește, de asemenea, că a trebuit să scrie în registrul medical al secției de psihiatrie că refuza „internarea” sa și nu un simplu control.

b) Motivarea Curții

i) Principii generale

25. În hotărârea *Stelian Roșca*, Curtea a reamintit criteriile conform cărora stabilește dacă o persoană a fost lipsită de libertate [*Stelian Roșca împotriva României*, nr. 5543/06, pct. 54 și 59, 4 iunie 2013, cu trimiterile citate; de asemenea, *Austin și alții împotriva Regatului Unit (MC)*, nr. 39692/09, 40713/09 și 41008/09, pct. 57, CEDO 2012, reiterate mai recent în hotărârea *Lazariu împotriva României*, nr. 31973/03, pct. 96, 13 noiembrie 2014; și *Creangă împotriva României (MC)*, nr. 29226/03, pct. 88-90, 23 februarie 2012]:

„54. Pentru a stabili dacă o persoană este „lipsită de libertatea sa” în sensul art. 5, este necesar să se poarte de la situația concretă a acesteia și să se țină seama de o serie de criterii, precum tipul, durata, efectele și modalitățile de executare a măsurii în cauză. Fără îndoială, adesea este necesar, în acest scop, să se consacre discernerii realității dincolo de aparențe și de vocabularul folosit [...]

59. Curtea reamintește că, în contextul capetelor de cerere întemeiate pe art. 5 § 1 din Convenție, înainte de a-i atribui Guvernului responsabilitatea de a furniza un raport detaliat pe ore privind evenimentele petrecute în sediile respective și de a oferi explicații cu privire la timpul petrecut de reclamant acolo, îi impune reclamantului să prezinte indicii *prima facie* concordante, care să demonstreze că se afla într-adevăr sub controlul autorităților în momentul faptelor. În această situație, Guvernul are obligația de a furniza probe satisfăcătoare și convingătoare în sprijinul versiunii sale asupra faptelor, fără de care Curtea nu poate trage concluzii cu privire la temeinicia acuzațiilor reclamantului.”

b) Aplicarea acestor principii în speță

26. Curtea subliniază, în primul rând, că Guvernul contestă faptul că reclamantul ar fi fost sub controlul autorităților în scopul unei internări psihiatrice. Totuși, Curtea observă că Legea sănătății mintale nu le conferă agenților de poliție competența de a transporta o persoană la o secție de psihiatrie în vederea efectuării unui control. Legea în cauză privește doar transportul în scopul unei internări nevoluntare. În plus, având în vedere că reclamantul nu se afla în fața unei acuzații penale, Codul de procedură penală, care le conferă agenților de poliție o astfel de competență în cazuri specifice, nu este aplicabil în speță (a se vedea, *a contrario*, *C.B.*, citată anterior, pct. 49). Rezultă că, potrivit legislației aplicabile în materie, se poate considera că agenții de poliție au intenționat să obțină internarea reclamantului.

27. În plus, pe baza elementelor din dosar, Curtea constată că reclamantul s-a aflat sub controlul poliției pentru un anumit interval de timp, mai precis începând din momentul în care a fost îndepărtat din holul Casei de Cultură și până în momentul în care a fost liber să părăsească secția de psihiatrie. Guvernul susține că respectivul control efectuat la secția de poliție a durat cincisprezece minute, iar examenul psihiatric efectiv a durat cinci minute. Cu toate acestea, Curtea a hotărât deja că perioada care trebuie luată în considerare în scopul aplicării art. 5 § 1 include nu doar timpul necesar pentru examinarea persoanei în cauză la spital, astfel cum susține Guvernul, ci începe să curgă din momentul în care reclamantul a fost interpellat de către agenții de poliție și până în momentul în care a fost liber să părăsească spitalul (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Stelian Roșca*, citată anterior, pct. 60).

28. Desigur, astfel cum admit părțile, reclamantul a plecat împreună cu agenții de poliție pentru a fi identificat la secția de poliție, fără a opune rezistență la solicitarea acestora de a-i însoți. Totuși, acest lucru nu schimbă cu nimic faptul că, din momentul respectiv, reclamantul se afla deja sub controlul lor, deoarece nu putea să aleagă în mod liber să nu îi însoțească. Prin urmare, chiar dacă problema legalității măsurii se ridică doar în ceea ce privește transportul la secția de psihiatrie, Curtea va lua în considerare întreaga perioadă, cu scopul de a stabili durata perioadei în care reclamantul s-a aflat sub controlul autorităților. Așadar, având în vedere durata de timp care s-a scurs, apreciază că Guvernul are obligația de a furniza o cronologie precisă a evenimentelor petrecute și să ofere explicații cu privire la timpul efectiv petrecut de reclamant sub controlul autorităților, furnizând probe satisfăcătoare și convingătoare în sprijinul versiunii sale asupra faptelor (*Stelian Roșca*, citată anterior, pct. 61).

29. În absența unor astfel de justificări din partea Guvernului și ținând seama de informațiile de care dispune (supra, pct. 6 și 8) și de timpul necesar pentru realizarea diversele operațiuni administrative, Curtea apreciază că este probabil ca reclamantul să fi petrecut cel puțin patruzeci de minute sub controlul poliției.

30. În această privință, Curtea reamintește că, în alte cauze privind internarea psihiatrică sau punerea sub observație a reclamanților în vederea efectuării unui examen psihiatric, organele Convenției nu au exclus aplicabilitatea art. 5 § 1 doar pe motiv că era vorba de perioade scurte de timp [*Stelian Roșca*, citată anterior, pct. 62, *B. împotriva Franței*, (dec.), nr. 10179/82, 13 mai 1987, și *R.L. și M.-J.D. împotriva Franței*, nr. 44568/98, pct. 123-129, 19 mai 2004]. Mai general, conform jurisprudenței constante a Curții, art. 5 § 1 se aplică, de asemenea, unei lipsiri de libertate de scurtă durată (*Shimovolos împotriva Rusiei*, nr. 30194/09, pct. 48 și 50, 21 iunie 2011, dar și *Ostendorf împotriva Germaniei*, nr. 15598/08, pct. 11, 12 și 105, 7 martie 2013, și *Foka împotriva Turciei*, nr. 28940/95, pct. 75, 24 iunie 2008).

31. În plus, analizând celelalte criterii formulate în jurisprudență, Curtea subliniază că reclamantul a fost interpellat de agenți de poliție și a fost lipsit de libertate într-o măsură care a depășit limita a ceea ce era necesar pentru verificarea identității sale și fără să i se ofere nicio explicație. În plus, în absența oricărui antecedent psihiatric sau a unei stări de agitație, nimic din comportamentul acestuia nu părea să justifice *prima facie* necesitatea unei măsuri atât de radicale precum internarea psihiatrică.

32. Pentru aceste motive, Curtea apreciază că situația examinată reprezintă o „lipsire de libertate” în sensul art. 5 § 1 din Convenție, care, în consecință, se aplică în speță (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Stelian Roșca*, citată anterior, pct. 62).

33. Așadar, este necesar să se respingă excepția preliminară ridicată de Guvern.

2. Neepuizarea căilor de atac interne

a) Poziția părților

34. Guvernul subliniază că reclamantul nu s-a împotrivit să fie condus la secția de poliție în scopul de a i se verifica identitatea și că nu s-a plâns de aspectul respectiv în fața autorităților interne. Prin urmare, apreciază că acest capăt de cerere trebuie să fie respins pentru neepuizarea căilor de atac interne.

35. Observă, în plus, că reclamantul nu s-a constituit parte civilă în procedura penală privind pretinsul caracter abuziv al transportului acestuia la spital. Or, acțiunea civilă în despăgubiri, exercitată fie alături de acțiunile penale, fie separat, constituie o cale de atac efectivă pentru capetele sale de cerere.

36. Reclamantul răspunde că nu dispunea de nicio altă cale de atac efectivă după pronunțarea hotărârii definitive din 26 martie 2012.

b) Motivarea Curții

i) Principii generale

37. Curtea face referire la principiile generale în materie de epuizare a căilor de atac interne, astfel cum au fost reiterate recent în *Gherghina împotriva României* [(dec.) (MC), nr. 42219/07, pct. 83-89, 9 iulie 2015, cu trimiterile citate], dintre care cele mai relevante în speță se citesc după cum urmează:

„85. Obligația de epuizare a căilor de atac interne le impune reclamanților să facă uz de căile de atac disponibile în mod normal și suficiente pentru a le permite obținerea unei reparații pentru încălcările pretinse de aceștia. Aceste căi de atac trebuie să existe cu un grad suficient de certitudine, atât în practică, cât și în teorie,

fără de care le lipsesc efectivitatea și accesibilitatea dorite. Pentru a putea fi considerată efectivă, o cale de atac trebuie să fie susceptibilă să remedieze direct situația incriminată și să prezinte perspective rezonabile de reușită.

86. Cu toate acestea, nu există obligația de a utiliza căi de atac necorespunzătoare și ineficiente. Cu toate acestea, Curtea subliniază că simplul fapt de a nutri îndoieli cu privire la perspectivele de succes ale unei anumite căi de atac, care nu este în mod evident sortită eșecului, nu constituie un motiv valabil pentru a justifica neutilizarea căii de atac în cauză.

87. În această situație, Curtea a subliniat frecvent necesitatea de a aplica regula epuizării căilor de atac interne cu o anumită flexibilitate și fără un formalism excesiv. În plus, a admis că regula epuizării căilor de atac interne nu se aplică automat și nu are un caracter absolut; la controlarea respectării acesteia trebuie să se țină seama de circumstanțele cauzei.”

38. Art. 35 § 1 impune, de asemenea, invocarea în fața organului intern corespunzător cel puțin în esență și în formele și termenele prevăzute de dreptul intern, a capetelor de cerere pe care reclamantii intenționează să le formuleze ulterior în fața Curții [*Vučković și alții împotriva Serbiei* (excepție preliminară) (MC), nr. 17153/11 și 29 de alte cereri, pct. 72, 25 martie 2014, cu trimiterile citate].

39. În ceea ce privește examinarea legalității detenției reclamantului, Curtea s-a pronunțat deja cu privire la tipul de cale de atac ce poate fi considerată efectivă (*Włoch împotriva Poloniei*, nr. 27785/95, pct. 90, CEDO 2000XI, reafirmată recent în *Delijorgji împotriva Albaniei*, nr. 6858/11, pct. 61, 28 aprilie 2015):

„[...] atunci când miza este legalitatea detenției, o acțiune în despăgubiri îndreptată împotriva statului nu constituie o cale de atac ce trebuie epuizată, deoarece dreptul de a beneficia de examinarea de către o instanță a legalității detenției și cel de a obține repararea unei lipsiri de libertate care contravine art. 5 sunt două drepturi diferite.”

b) Aplicarea acestor principii în speță

40. Revenind la circumstanțele concrete ale prezentei spețe, Curtea observă, în primul rând, că reclamantul nu se plânge că a fost condus la secția de poliție, ci numai de transportarea sa la secția de psihiatrie. În acest context, argumentul Guvernului întemeiat pe neepuizarea căilor de atac interne în ceea ce privește primul aspect nu este relevant în speță și nu va fi examinat de Curte.

41. În ceea ce privește transportul la secția de psihiatrie, Curtea subliniază că reclamantul a depus o plângere penală împotriva agenților de poliție care l-au transportat la secția de psihiatrie, pe care îi acuză de arestare nelegală (supra, pct. 9). Acest capăt de cerere a fost examinat de autorități, de procuror și de instanțe. Prin urmare, Curtea concluzionează că reclamantul a epuizat căile de atac efective în speță. Faptul că reclamantul nu a solicitat repararea prejudiciului suferit, fie în fața parchetului, fie prin intermediul unei acțiuni separate în fața instanțelor civile, nu permite să se ajungă la o concluzie diferită, având în vedere că un astfel de demers nu constituie o cale de atac efectivă în ceea ce privește pretinsa încălcare a art. 5 § 1, contrar celor susținute de Guvern (supra, pct. 35 și 39).

42. În consecință, este necesar să fie respinsă excepția preliminară ridicată de Guvern.

3. Cu privire la temeinicia capătului de cerere

43. De asemenea, Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Observațiile părților

44. Reclamantul reiterează că argumentele invocate de Guvern pentru a justifica transportarea acestuia la spital nu sunt valabile, având în vedere comportamentul său civilizat și cooperant. Afirmările Guvernului, conform cărora reclamantul ar fi fost agitat, recalcitrant și ar fi amenințat că va depune o bombă, nu sunt susținute de elementele din dosar. Acesta subliniază că, în dosarul penal, nu există nicio declarație a agenților de poliție care l-au interpellat în holul Casei de Cultură, singurii care ar fi putut să ateste comportamentul acestuia. În plus, reclamantul subliniază că nu a fost nici imobilizat, nici percheziționat de către agenții de poliție în urma pretensei amenințări cu bombă.

45. Guvernul susține că interpellarea reclamantului și transportarea acestuia la secția de poliție erau justificate de faptul că reclamantul nu avea niciun act de identitate asupra sa și că amenințase că va utiliza o bombă. Art. 31 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 218/2002 conferă agenților de poliție dreptul de

a lua astfel de măsuri. Verificările nu au depășit o durată rezonabilă, în speță, aproximativ 15 minute. Însuși reclamantul a recunoscut legalitatea acestor măsuri. Guvernul apreciază că această situație era justificată în temeiul art. 5 § 1 lit. b) din Convenție.

46. În plus, Guvernul susține că reclamantul nu a fost supus, niciun moment, unei măsuri de internare forțată. Acesta a fost condus la secția de psihiatrie din cauza comportamentului său ciudat, în special a stării de agitație, a comportamentului său recalcitrant și a amenințării cu utilizarea unei bombe. Agenții de poliție au luat această măsură în temeiul art. 56 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 487/2002, cu scopul de a-l supune unui control psihiatric. Acest control a fost rapid și medicul nu a luat nicio măsură restrictivă de libertate împotriva reclamantului.

47. Guvernul apreciază că măsura era conformă cu legea și previzibilă și precizează că Poliția cooperează cu Ministerul Sănătății în vederea instituirii unui sistem adecvat de aplicare a Legii nr. 487/2002 și că agenții de poliție beneficiază de o formare profesională în conformitate cu drepturile fundamentale ale persoanelor care fac obiectul unei anchete.

48. În cele din urmă, Guvernul subliniază că, în practică, cazurile similare celui în speță nu sunt frecvente și apreciază că autoritățile naționale au instituit o serie de garanții cu scopul de a preveni aplicarea abuzivă sau arbitrară a dispozițiilor Legii nr. 487/2002 în ceea ce privește conducerea unei persoane, de către agenți de poliție, într-o instituție de psihiatrie.

2. Motivarea Curții

a) Principii generale

49. Curtea reamintește principiile generale în materie, astfel cum au fost stabilite în jurisprudența sa constantă și în special în hotărârea *Stelian Roșca*, citată anterior, pct. 65 și 66 (a se vedea și *Cristian Teodorescu*, citată anterior, pct. 59, și *Herczegfalvy împotriva Austriei*, 24 septembrie 1992, pct. 63, seria A nr 244):

„65. [...] art. 5 § 1 impune în primul rând «legalitatea» detenției în litigiu, inclusiv respectarea căilor legale. În domeniu, Convenția face trimitere, în principal, la legislația națională și consacră obligația de a respecta normele de fond și de procedură, însă impune, de asemenea, conformitatea oricărei privări de libertate cu scopul art. 5: protejarea individului împotriva arbitrarului.

66. În această privință, Curtea reamintește că prima teză a art. 5 § 1 trebuie înțeleasă ca impunând statului obligația pozitivă de a proteja libertatea persoanelor aflate sub jurisdicția sa și că expresiile «prevăzută de lege» și «potrivit căilor legale» vizează așadar calitatea legii care constituie baza legală a măsurilor privative de libertate care le privesc [...]. Prin urmare, pentru Curte, este esențial ca dreptul intern să fie previzibil în aplicarea sa și să definească în mod clar sfera competențelor autorităților abilitate să dispună o măsură privativă de libertate sau să o execute [...]”

50. În plus, lipsirea de libertate este o măsură atât de gravă încât nu se justifică decât dacă alte măsuri, mai puțin severe, au fost luate în considerare și considerate ca fiind insuficiente pentru apărarea interesului personal sau public care impune detenția. Prin urmare, nu este suficient ca lipsirea de libertate să fie conformă cu dreptul național, aceasta trebuie să fie necesară în circumstanțele speței (*Witold Litwa împotriva Poloniei*, nr. 26629/95, pct. 78, CEDO 2000-III).

b) Aplicarea acestor principii în speță

51. Curtea subliniază, în primul rând, că Guvernul susține că art. 56 din Legea sănătății mintale constituie baza legală a măsurii adoptate împotriva reclamantului. Este vorba despre articolul care conferă agenților de poliție dreptul de a solicita internarea forțată a unei persoane, articol care, în versiunea aplicabilă la momentul faptelor din speță, era art. 47 din lege (supra, pct. 17, 18 și 26).

52. Conform cerințelor acestei legi și ale art. 5 din Convenție, pentru a proceda la o internare, alienarea reclamantului trebuie să fi fost stabilită astfel încât să poată fi probată și tulburarea trebuie să fi avut un caracter sau o amploare care să justifice internarea (*Winterwerp împotriva Țărilor de Jos*, 24 octombrie 1979, pct. 39, seria A nr. 33, *Chtoukatourov împotriva Rusiei*, nr. 44009/05, pct. 114, CEDO 2008, *Varbanov împotriva Bulgariei*, nr. 31365/96, pct. 45, CEDO 2000X și *Cristian Teodorescu*, citată anterior, pct. 61). Or, procesul-verbal întocmit de polițist la câteva minute după controlul psihiatric la care a fost supus reclamantul la spital nu menționează nicio tulburare gravă, niciun antecedent psihiatric sau de violență al reclamantului și nicio recomandare făcută de un medic în vederea efectuării unui control de urgență al stării psihice a reclamantului (supra, pct. 7).

53. În fapt, în acest proces-verbal se menționează un „comportament recalcitrant”, fără să fie furnizate însă detalii care să ajute la stabilirea gravității situației de fapt. În declarațiile date de agenții de poliție în fața parchetului, aceștia explică faptul că reclamantul era „agitat” (supra, pct. 10). Având în vedere aceste mijloace de probă, este dificil de înțeles modul în care parchetul a ajuns, de două ori, la concluzia că reclamantul avusese un comportament agresiv (rezoluțiile procurorului citate supra,

pct. 12 și 15). În plus, în observațiile sale, Guvernul admite că interpelarea reclamantului s-a desfășurat în mod pașnic, fără ca acesta să opună rezistență (supra, pct. 21 și 34). Pe baza elementelor din dosarul de care dispune, Curtea nu poate sprijini teza agresivității reclamantului. În această privință, Curtea deplânge absența de la dosar a declarațiilor agenților de poliție care l-au interpellat pe reclamant în holul Casei de Cultură, care ar fi putut clarifica circumstanțele interpelării acestuia.

54. În continuare, Curtea apreciază că modul în care autoritățile au reacționat la pretinsa amenințare cu bombă arată, fără nicio îndoială, că acestea nu au luat-o în serios. Astfel, reclamantul nu a fost percheziționat, arestat sau interogat cu privire la aceste acuzații și nici Casa de Cultură nu a fost cercetată. Rezultă că, în lipsa oricărui alt element care să indice existența unei tulburări psihice a reclamantului, această pretinsă amenințare nu poate să justifice, în sine, transportarea acestuia la secția de psihiatrie.

55. În cele din urmă, Curtea subliniază că reclamantul nu a avut posibilitatea să se prezinte la spital de bună voie, după caz, în vederea efectuării unui examen psihiatric (*Varbanov împotriva Bulgariei*, nr. 31365/96, pct. 47, CEDO 2000X). În fapt, acesta nu a fost informat niciodată cu privire la necesitatea de a obține avizul unui psihiatru. În aceste condiții, din dosar reiese că autoritățile nu au stabilit că acesta ar fi refuzat să fie supus unui examen și nici că acestea ar fi încercat să folosească alte mijloace mai puțin stricte, înainte de a proceda la transportarea lui în vederea unei internări forțate (supra, pct. 50). Prin urmare, conducerea la spital a reclamantului a fost total arbitrară.

56. În opinia Curții, aceste elemente sunt suficiente pentru a concluziona că lipsirea de libertate a reclamantului nu poate fi considerată „legală” din perspectiva art. 5 § 1 din Convenție. În consecință, această dispoziție a fost încălcată.

II. Cu privire la celelalte pretinse încălcări

57. Citând mai multe dispoziții ale Convenției (art. 3, art. 6, art. 9, art. 10 și art. 14), reclamantul susține că a suferit o atingere adusă reputației sale, având în vedere că a fost ridicat cu forța într-un loc public și condus la o secție de psihiatrie în vederea internării sale, fără să fi tulburat ordinea publică și în ciuda absenței unor antecedente psihiatrice. Consideră că acțiunile agenților de poliție aveau ca scop compromiterea lui în ochii opiniei publice și se datorau presiunii exercitate de un lider al unui partid politic, ca urmare a petiției trimise de reclamant anumitor parlamentari, prin care denunța abuzurile unor reprezentanți ai partidului respectiv, cu sprijinul unor funcționari locali. De asemenea, acesta consideră că procedura penală declanșată ca urmare a plângerii sale împotriva agenților de poliție nu a fost echitabilă și că dreptul său de acces la informații de interes public a fost restrâns în mod nejustificat.

58. Părțile esențiale ale acestor acuzații au fost comunicate Guvernului din perspectiva art. 8 din Convenție și părțile și-au prezentat observațiile.

59. Având însă în vedere faptele cauzei, argumentele părților și concluziile formulate din perspectiva art. 5 din Convenție (supra, pct. 56), Curtea consideră că a examinat principalele probleme juridice ridicate de prezenta cerere și că nu este necesar să se pronunțe separat cu privire la admisibilitatea și temeinicia celorlalte capete de cerere [a se vedea, în special, *Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu împotriva României* (MC), nr. 47848/08, pct. 156, CEDO 2014, cu trimiterile citate].

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

60. În conformitate cu art. 41 din Convenție:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

61. Reclamantul solicită suma de 4 000 000 de euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral cauzat de umilința suportată.

62. În primul rând, Guvernul susține că reclamantul nu a făcut dovada existenței unei legături de cauzalitate dintre pretinsele încălcări și pretinsul prejudiciu suferit. Chiar presupunând contrariul, Guvernul apreciază că, având în vedere circumstanțele cauzei, constatarea unei încălcări de către Curte ar constitui o reparație echitabilă suficientă pentru prejudiciul moral suferit. În cele din urmă, susține că suma solicitată de reclamant cu titlu de prejudiciu moral este exorbitantă, ținând seama de jurisprudența Curții.

63. Curtea consideră că trebuie să i se acorde reclamantului suma de 4 500 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

64. Reclamantul nu a solicitat rambursarea cheltuielilor de judecată.

C. Dobânzi moratorii

65. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

Pentru aceste motive,
CURTEA,
în unanimitate,

1. Declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 5 § 1 din Convenție;

2. Hotărăște că a fost încălcat art. 5 § 1 din Convenție;

3. Hotărăște că nu este necesar să examineze admisibilitatea și temeinicia capetelor de cerere întemeiate pe art. 3, art. 6, art. 9, art. 10 și art. 14 din Convenție;

4. Hotărăște

a) că statul pârât trebuie să îi plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerei definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, suma de 4 500 EUR (patru mii cinci sute de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral, care va fi convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

5. Respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 22 martie 2016, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulamentul Curții.

Fatoş Araci
Grefier adjunct

András Sajó
Președinte